

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060307

DOM
2023-04-13
Stockholm

Mål nr
F 5236-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-04-06 i mål nr F 1412-21, se bilaga A

PARTER

Klagande

Trafikverket

Ombud: Verksjuristen G.H.

Motpart

1. M.T.

2. A.T.

Ombud för 2: M.T.

SAKEN

Ersättning för vägrätt berörande fastigheten A i Umeå kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av punkten 1 i mark- och miljödomstolens domslut ogillar Mark- och miljööverdomstolen M.T. och A.T. talan. _____

Dok.Id 1923651

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Trafikverket har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av punkten 1 i mark- och miljödomstolens domslut, ska ogilla M.T. och A.T. talan.

M.T. och **A.T.** har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i mark- och miljödomstolen, dock med följande förtydliganden, ändringar och tillägg.

Trafikverket

Intrångsersättningen medger återanskaffning av häcken till en vedertagen och rimlig kostnad. Det kan inte anses visat att det är sannolikt att en normal fastighetsägare skulle återuppföra en uppvuxen häck för en kostnad som är så mycket högre än häckens visade påverkan på fastighetens marknadsvärde. Det saknas nödvändigt orsakssamband mellan intrånget och en sådan mer subjektivt motiverad återanskaffningskostnad. Det är den ekonomiska skadan som ska ersättas. Med det menas en skada som objektivt kan uppskattas i pengar. Ersättningen för skadan ska återställa den skadelidandes förmögenhet. Det förutsätter inte att den skadelidande nödvändigt ska försättas i samma faktiska situation som innan skadan.

Vid en konstaterat korrekt beräkning av ersättning för skada i enlighet med tomt-anläggningsmetoden ingår även momentet att bedöma om det i övrigt uppkommit någon skada och om det utöver intrångsersättning ska utgå annan ersättning. Att häcken hade en funktion som insynsskydd (främst under sommarhalvåret när den bar

löv) ingår i bedömningen att tomtanläggningen var väsentlig för fastigheten och genom det funktionstillägg som därmed har tillämpats.

Tomtanläggningar är en del av den fasta egendomen. Skador som berör dessa och påverkar fastighetsvärdet är typiskt sådana som i sin helhet hänförs till intrångsersättning. Annan ersättning kännetecknas mer av karaktären speciella, personliga skador som inte berör fastighetsvärdet.

M.T. och A.T.

När de blev av med sin häck valde de att ersätta denna med ett 160 cm högt plank och en del nya buskar samt några mindre träd. De har aldrig övervägt möjligheten att plantera små barrotade plantor på 40 cm vilket Trafikverket menar är en rimlig åtgärd. Att vänta 7–10 år på att ett fungerande utsikts- och insynsskydd ska växa upp har aldrig varit ett alternativ. De anser sig vara representativa husägare och det kan därför antas att fler hade valt att ersätta skyddet mot vägen med ett likvärdigt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har med stöd av 69 § väglagen (1971:948) och 5 kap. 29 § expropriationslagen (1972:719), ExpL, avgjort målet utan huvudförhandling.

Parterna har lagt fram i huvudsak samma utredning i Mark- och miljööverdomstolen som i mark- och miljödomstolen. Mark- och miljööverdomstolen har tagit del av den muntliga bevisningen genom uppspelning av videofil från förhöret i mark- och miljödomstolen.

Frågan i målet är om en tomtanläggning i form av en häck, som har ianspråktagits med stöd av vägrätt, kan ersättas såsom övrig skada enligt 4 kap. 1 § ExpL.

Exproprieras en del av en fastighet, ska intrångsersättning betalas med ett belopp som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde, som uppkommer genom

expropriationen. Uppkommer i övrigt skada för ägaren genom expropriationen, ska även sådan skada ersättas. (4 kap. 1 § första stycket ExpL). Bestämmelsen tillämpas även när, som i det nu aktuella fallet, en del av en fastighet ianspråk tas med vägrätt (55 § väglagen).

Enligt ordalydelsen av 4 kap. 1 § ExpL är det således i intrångsersättningsfallen fastighetens marknadsvärdeminskning som ska ersättas. Annan ersättning ska i princip svara mot den restskada, det vill säga den förmögenhetsminskning, som inte har blivit kompenserad genom någon av de övriga ersättningsposterna (Dahlsjö m.fl., Expropriationslagen, kommentaren till 4 kap. 1 §, Juno, publicerad 2022). Av lagstiftningsförarbetena framgår dock att det inte är meningen att skador ska kunna föras över från den ena ersättningsarten till den andra. En skada som inte ersätts genom löseskilling eller ersättning för fastighetsintrång, trots att den är av en typ som är hänförlig till någon av dessa ersättningsarter, ska alltså inte heller kunna kompenseras genom annan ersättning (se prop. 1971:122 s. 171).

Trafikverket har beräknat intrångsersättningen enligt den så kallade tomtanläggningsmetoden, vilket är en vanlig metod för att beräkna hur tomtanläggningar påverkar en fastighets marknadsvärde (se Mark- och miljööverdomstolens dom 2021-09-08 i mål nr F 5788-20). Av utredningen i målet framgår att förlusten av tomtanläggningarna har ansetts påverka fastighetens marknadsvärde negativt och att detta har beaktats vid beräkningen av marknadsvärdeminskningen på fastigheten.

Av mark- och miljödomstolens dom framgår att M.T. och A.T. har invänt mot Trafikverkets beräkning av marknadsvärdeminskningen, särskilt i fråga om värderingen av tomtanläggningarna. M.T. och A.T. har dock inte åberopat de påstådda bristerna i beräkningen av marknadsvärdeminskningen som en grund för sin talan. De har i stället gjort gällande att de har rätt till ersättning för annan skada motsvarande återanskaffningskostnaden för häcken.

Det saknas enligt Mark- och miljööverdomstolen anledning att ifrågasätta principerna för Trafikverkets beräkning av intrångsersättningen. Eftersom tomtanläggningarna har beaktats vid beräkning av intrångsersättningen kan förlusten av dessa inte samtidigt

ersättas såsom annan skada på sätt som M.T. och A.T. gjort gällande som grund för sin talan. Deras talan ska därför ogillas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2023-05-11

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Mikael Hagelroth, referent, tekniska rådet Ingela Boije af Gennäs samt tf. hovrättsassessorn Simon Nesterud.

Föredragande har varit Harry Hodzic.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-04-06
meddelad i
Umeå

PARTER

Kärande

1. M.T.
2. A.T.

Ombud för 2: M.T.

Svarande

Staten genom Trafikverket

Ombud: Verksjurist G.H.

SAKEN

Ansökan om stämning; ersättning för vägrätt rörande fastigheten A

DOMSLUT

1. Trafikverket ska till M.T. och A.T., utöver den betalning som erlagts, utge ett belopp om 49 274 kr, plus ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den 1 april 2019 till och med det datum som infaller en månad efter denna dom, och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter, till dess betalning sker.
  2. Trafikverket ska ersätta M.T. och A.T. för rättegångskostnader med 2 800 kr avseende ansökningsavgift. På beloppet löper ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.
-

Dok.Id 403207

Postadress
Box 138
901 04 Umeå

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00

E-post: mmd.umea@dom.se
www.domstol.se, Info om vår
personuppgiftsbehandling:
www.umeatingsratt.domstol.se eller kontakta
oss

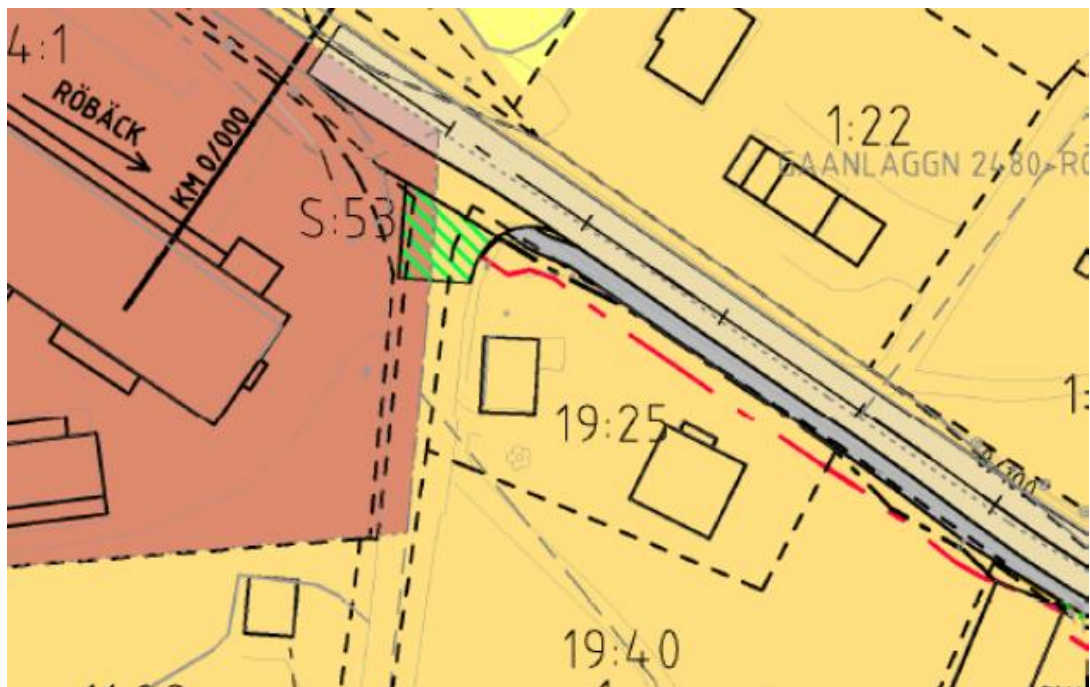
Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

M.T. och A.T. äger bostadsfastigheten A (fastigheten).

Trafikverket har i enlighet med upprättad och fastställd vägplan byggt en ny gång- och cykelväg (gc-vägen) vid den allmänna vägen 522 mellan Röbbäck och Stöcksjö. En del av vägområdet till den nya gc-vägen är beläget inom M.T. och A.T. fastighet. Mark som behövs för gc-vägen har tagits i anspråk med vägrätt den 1 april 2019 (värdetidpunkten). Vid ianspråktagandet har bl.a. 40 meter häck av typen häckkaragan samt två björkar tagits ned.

Figur 1. Översiktskarta utvisande hur mark inom fastigheten A tagit i anspråk vid byggande av gång- och cykelväg invid väg 522. Blått (grått) område vid fastighetsgränsen markerar ny gång- och cykelväg. Rött område ianspråktagas med vägrätt.

M.T. och A.T. har rätt till ersättning enligt 55 § väglagen (1971:948) för den med vägrätt ianspråktagna marken och de fastighetstillbehör som utgör tomtanläggningar. M.T. och A.T. har erhållit följande inträngsersättning från Trafikverket:

	Ersättning	25 % påslag	Totalt
Markintrång 120 kvm	192 000 kr	48 000 kr	240 000 kr
Tomtanläggningar	31 927 kr	7 982 kr	39 909 kr
Summa	223 927 kr	55 982 kr	279 909 kr

Den totala summan som utbetalats, inklusive ränta samt uppräknig med konsumentprisindex (KPI), är 289 630 kr.

M.T. och A.T. har vid mark- och miljödomstolen ansökt om stämning mot Trafikverket och begärt ytterligare ersättning

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

M.T. och A.T. har yrkat att mark- och miljödomstolen förpliktar Trafikverket att till M.T. och A.T., utöver den betalning som erlagts, betala totalt 69 274 kr i ersättning för annan skada plus ränta på beloppet enligt 5 § räntelagen från den 1 april 2019 till och med datumet som infaller en månad efter domstolens dom samt ränta enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

M.T. och A.T. har även yrkat ersättning för rättegångskostnader med 2 800 kr avseende ansökningsavgift.

Trafikverket har bestritt käromålet och inte vitsordat något belopp som skäligt i och för sig. För det fall att domstolen finner att ersättning ska utgå vitsordas sättet att beräkna ränta samt kostnaden för ansökningsavgift.

GRUND FÖR TALAN

M.T. och A.T.

M.T. och A.T. har, utöver den intrångsersättning som redan utgått, lidit annan skada som Trafikverket ska svara för. Syftet med ersättningsreglerna är att de i egenskap av skadelidande ska befinna sig ”i samma

ekonomiska ställning efter åtgärderna som om de aldrig vidtagits”
(expropriationslagen).

Häcken, två meter hög, har utgjort ett insynsskydd, utsynsskydd, vindskydd, solskydd, bullerskydd, skydd mot vägdamm, en plats för insekts- och fågelliv samt haft ett estetiskt värde. Häcken har skyddat mot buller och insyn från den relativt hårt trafikerade Riksvägen. De har rätt till ersättning för att uppföra ett likvärdigt skydd för att de ska befinna sig i samma ekonomiska ställning. Den yrkade ersättningen i denna del, 49 274 kr, styrks av offerten från Stockholms trädgårdstjänst som visar att plantkostnaden uppgår till 86 112 kr inklusive moms efter påslag om 15 %. Totalt, inklusive arbetskostnad, skulle det kosta 146 697 kr inklusive moms. Avdrag har gjorts för den redan utbetalade ersättningen för häck. Uppförandet av ett plank hade varit avsevärt dyrare.

Bullernivån ligger nu över gränsvärdena på deras fastighet och vägen är tätt trafikerad av bl.a. transporter till Volvo Lastvagnar. Den täta, uppväxta häck som funnits kan därför inte ersättas med små nyplanterade häckplantor, vilket Trafikverkets beräkningsmodell utgått från. Små nyplanterade häckplantor fyller inte heller funktionen att skydda från insyn. Av mäklarintyg framgår att avsaknaden av häcken har stor betydelse för marknadsvärdet för fastigheten, det kan röra sig om så mycket som 200 000 kr.

Gällande de två björkarna har den erhållna ersättningen från Trafikverket inte motsvarat det förlorade prydnadsvärdet, det kulturella värdet av björkar i Umeå, eller det ekonomiska värdet. För detta yrkas 20 000 kr i ersättning. Beräkningen är baserad på rättsfallet NJA 1898 s. 290, där två tallar värderades till 20 000 kr och deras björkar borde värderas likvärdigt. Uträkningen är gjord på så sätt att björkarnas värde beräknats till 20 000 kr och vedvärdet till 2 400 kr, varefter ett avrundat avdrag för den redan utbetalade ersättningen (2 411 kr) gjorts. Trafikverkets ersättningsmodell är felaktig och björkarnas ekonomiska värde bör värderas enligt Alnarpsmodellen, varför de egentligen borde vara berättigade till väsentligt högre ersättning.

Av *Argument för vegetation i stadsmiljö* framgår bl.a.:

“Litteraturstudien visar att vegetation i staden framhävs till största del som positiv. Vegetation är en elementär del i en framgångsrik stadsutveckling. Stadens klimat och miljö får positiva effekter av vegetation och exempel på det är att vegetation renar luften och dämpar buller i stadsmiljö. Vegetationen hjälper även till att ta hand om dagvatten genom att förbättra vattenbalansen samt minska avrinningen. Grönskan sänker temperaturen både inomhus och utomhus under sommarhalvåret. Vegetation skyddar även mot farliga UV-strålar genom att bidra med skugga. Bevarandet av biologisk mångfald är en annan del som en grön stad bidrar till. Sociala mötesplatser och utemiljöer för rekreation och återhämtning är ytterligare en faktor som en grön utemiljö främjar. Vegetation kan verka som skydd mot vinden och kan på så sätt bidra till trivsamma utemiljöer i den urbana miljön.”

Av *Gröna lösningar för en bättre ljudmiljö* framgår bl.a.:

“Gröna bullerskydd har en subjektivt luddämpande effekt då sikten till ljudkällan påverkar hur vi upplever ljudet och vegetationen täcker ofta mer sikt och ger ett positivt synintryck. De naturliga ljuden från vind som blåser i vegetation upplevs som positiva ljud, vilket även kan maskera buller. Det är en anledning till att man reagerar mer på buller när träd har fällts som synliggör en väg eller ett spår.”

Trafikverket hänvisar till en beräkningsmodell och påstår att modellen tillämpas allmänt och är vedertagen. Modellen är inte vedertagen. Inte heller tillämpas modellen allmänt. Beräkningsmodellen är dessutom direkt felaktig när det gäller att räkna ut kostnaden/värdet på stora träd och buskar. Även det förhållandet att bl.a. Umeå kommun, Örebro kommun, Växjö kommun och Göteborgs kommun har valt att använda Alnarpsmodellen vid beräkning av vite och för att skydda befintliga träd visar att Alnarpsmodellen är vedertagen och allmänt tillämpad.

Det är alltså först när de kan återställa fastighetens utemiljö som de befinner sig i en situation som är likvärdig med den de befann sig i före expropriationen.

Trafikverket

M.T. och A.T. är inte berättigade till ytterligare ersättning.

Ytterligare ersättning utgör inte en ersättningsgill skada.

Trafikverket har byggt en ny gc-väg intill den befintliga vägen 522 som passerar M.T. och A.T. fastighet. När man bygger en ny väg eller bygger om en väg så ska en vägplan upprättas enligt 14 a § väglagen. I samband med detta hålls samråd och det upprättas en miljökonsekvensbeskrivning avseende vilken inverkan vägen har på miljön.

Den nya gc-vägen är anlagd i enlighet med antagen och fastställd vägplan. Marken har tagits i anspråk med vägrätt med tillträde den 1 april 2019. Vägrätten innebär inte något övertagande av äganderätt, endast en rätt att tillgodogöra sig markområdet.

På grund av ianspråktagandet ska ersättning betalas. Av 4 kap. expropriationslagen följer att intrångsersättning ska betalas med fastighetens minskade marknadsvärde med ett påslag om 25 %. Det ska även betalas ersättning för annan, övrig skada.

Trafikverket har betalat intrångsersättning i enlighet med bestämmelserna i 4 kap. expropriationslagen. Intrångsersättningen är beräknad och värderad av jägmästare C.S.P., som även upprättat värderingsutlåtandet. Hennes uppdrag har varit att värdera den ersättning som ska utgå på grund av intrånget. Hon har bl.a. bedömt att marginalvärdet av marken ska vara 100 % av det bedömda markvärdet. Hon har även värderat tomtanläggningarna. Hon har vid värderingen använt sig av Lantmäteriets rapport 2012:6, som bygger på en beräkning av tomtanläggningens funktion. Metoden används för att räkna ut det minskade marknadsvärdet på fastigheten, dvs. hur den allmänna marknaden reagerar på avsaknaden av en viss tomtanläggning.

Den gjorda beräkningen är korrekt och det har varit korrekt att tillämpa metoden. Häcken har bedömts som väsentlig för fastigheten, dvs. som något viktigt som marknaden skulle uppleva saknas. Beräkningen inkluderar alltså den fulla kostnaden för återanskaffning och med hänsyn till häckens ålder och funktion har detta räknats upp med en faktor om 1,5.

Björkarna har bedömts som mindre väsentliga för fastigheten och därför har en lägre ersättning utgått för dessa. Björkarna har multiplicerats med faktorn 0,75. Av åberopat fotografi framgår att de respektive bedömningarna av anläggningarnas väsentlighet är korrekta och att M.T. och A.T. därför inte är berättigade till yrkat belopp.

Trafikverket har betalat 240 000 kr för intrånget avseende mark. För björkarna och häcken har Trafikverket betalat 3 014 kr respektive 35 785 kr.

Ytterligare ersättning ska alltså inte utgå. Förlusten av tomtanläggningarna är ersatta genom den redan utbetalade ersättningen. Den yrkade ersättningen utgör inte ersättningsgill, annan skada. Det är inte fråga om en sådan kostnad som avses i expropriationslagen och en ersatt skada kan inte flyttas över till en annan post. Det saknas även kausalitet mellan den yrkade ersättningen och markintrånget.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling i målet. Vid förhandlingen har på Trafikverkets begäran hållits sakkunnigförhör med jägmästare C.S.P. Parterna har även åberopat skriftlig och annan bevisning i målet.

Det är ostridigt mellan parterna att mark och tomtanläggningar tagits i anspråk med vägrätt och att M.T. och A.T. erhållit intrångsersättning som kompensation för marknadsvärdeminskning till följd av såväl markavstående som förlust av tomtanläggningar. M.T. och A.T. har under målets förberedelse och vid huvudförhandlingen av olika skäl invänt mot Trafikverkets sätt att beräkna ersättningen, särskilt i fråga om värderingen av tomtanläggningarna. M.T. och A.T. har dock vidhållit att detta enbart ska ses som argumentation och att detta alltså inte utgjort en självständig grund för talan eller ett yrkande om ersättning för ytterligare marknadsvärdeminskning.

Det parterna är oense om är om M.T. och A.T. har rätt till ersättning för annan skada i enlighet med det de har begärt i målet, dvs. ersättning för återanskaffningskostnaden för häcken och ersättning för björkarnas prydnadsvärde och vedvärde. M.T. och A.T. har sammanfattningsvis anfört att de inte genom intrångsersättningen försatts i samma ekonomiska läge som innan markintrånget på grund av att kostnaderna för att återanskaffa häcken överstiger den för häcken erhållna ersättningen och att prydnadsvärdet och vedvärdet för björken överstiger den för björkarna erhållna ersättningen. Trafikverket har sammanfattningsvis anfört att M.T. och A.T. blivit fullt ersatta genom den erhållna intrångsersättningen och att det M.T. och A.T. har begärt inte utgör en ersättningsgill annan skada.

Det mark- och miljödomstolen har att pröva i målet är alltså följande. Kan det M.T. och A.T. har begärt i målet ersättas som en annan skada enligt 4 kap. 1 § expropriationslagen? Har M.T. och A.T. i så fall visat att de har rätt till ersättning för annan skada i fråga om häcken och björkarna?

Kan det M.T. och A.T. har begärt i målet ersättas som en annan skada?

Av 55 § väglagen (1971:948) följer att Trafikverket, i egenskap av väghållare med vägrätt inom fastigheten A, till M.T. och A.T., i egenskap av fastighetsägare, ska betala intrångsersättning och ersättning för annan skada till följd av vägens byggande eller användande.

I fråga om beräkning av intrångsersättning hänvisar 55 § väglagen till 4 kap. expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar.

Enligt 4 kap. 1 § expropriationslagen ska intrångsersättning betalas med dels ett belopp som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde som uppkommer genom markianspråktagandet, dels ytterligare intrångsersättning

motsvarande 25 procent av marknadsvärdeminskningen. Om det i övrigt uppkommer skada för fastighetsägaren genom ianspråktagandet ska även sådan skada ersättas med s.k. annan ersättning. Annan ersättning ska i princip svara mot den skada, dvs. förmögenhetsminskning, som inte har blivit kompenserad genom några av de övriga ersättningsposterna. Regeln ger uttryck för principen att den vars egendom som ianspråk tas med tvång ska ha samma förmögenhetsställning efter ianspråktagandet som om tvångsåtgärden inte hade ägt rum (prop. 2009/10:162 s. 51).

Med marknadsvärde avses normalt det mest sannolika priset vid en normal försäljning av värderingsobjektet på den öppna marknaden. Av förarbetena framgår också att med begreppet marknadsvärde förstås det pris som en fastighet sannolikt skulle få vid en försäljning under förhållanden som inte är påverkade av expropriationen (prop. 1971:122 s. 171 f.). Det finns ingen lagbestämmelse som definierar marknadsvärdebegreppet och det är inte heller i lag preciserat hur marknadsvärdet ska beräknas.

Den intrångsersättning som i nu aktuellt fall har betalats för den ianspråktagna häcken och björkarna har värderats genom den s.k. tomtanläggningsmetoden. Tomtanläggningsmetoden tar hänsyn till bl.a. anläggningens betydelse för fastigheten, en återanskaffningskostnad och anläggningens ålder. Avseende återanskaffningskostnaden används belopp som motsvarar nya, små plantor.

Domstolen finner, mot bakgrund av den argumentation som förts av båda parter i målet, skäl att göra några allmänna uttalanden kring värderingsmetoden. Tomtanläggningsmetoden – som baseras på Lantmäteriets rapport LM 2012:6 – är en väl underbyggd och vedertagen metod för att värdera skillnaden mellan en fastighets värde före jämfört med efter expropriation, vid förlust av växter och andra anläggningar. Det kan antas att den i de allra flesta fall väl motsvarar den ersättning som fastighetsägaren har rätt till. Med detta sagt anser domstolen dock att det inte är möjligt att säga att värderingsmetoden alltid leder till ett tillfredsställande resultat. Utgångspunkten är att fastighetsägarens förmögenhetsställning inte ska

ändras till följd av expropriationen, och det måste finnas utrymme för att i enskilda fall göra bedömningen att en beräkning enligt tomtanläggningsmetoden ger ett resultat som inte fullt ut motsvarar den skada som fastighetsägaren lider. I de fall där det framstår som fullt befogat (adekvat kausalt) att en ianspråktagen anläggning kommer att behöva återuppföras till sin fulla funktion bör full ersättning för de faktiska kostnaderna för ett sådant återuppförande kunna utgå.

Trafikverket har gjort gällande att ett bifall till M.T. och A.T. yrkande skulle innebära att M.T. och A.T. erhåller dubbel ersättning i form av både intrångsersättning och ersättning för annan skada avseende samma sak. Domstolen delar inte den uppfattningen. M.T. och A.T. har formulerat sitt yrkande som ersättning för den kostnad som krävs för att uppföra en ny häck med avdrag för den ersättning för häck som redan betalats i form av intrångsersättning. Det rör sig alltså inte om någon dubbelersättning, utan om att den totala skadan i så fall ersätts delvis i form av intrångsersättning, delvis i form av annan ersättning.

Trafikverket har vidare gjort gällande att en skada i form av intrångsersättning inte kan ”flyttas över” till en annan ersättningspost. Domstolen konstaterar att syftet med att ersättning kan utgå för annan skada, enligt förarbetena, är just för att tillförsäkra att fastighetsägaren erhåller full ersättning för sin ekonomiska skada, i den mån den inte täcks genom intrångsersättningen. Domstolen anser därför att, i de fall det visas att till exempel en tomtanläggning haft ett sådant värde för fastigheten att den enda rimliga följden är att tomtanläggningen återuppförs, ersättning ska utgå för de faktiska kostnaderna för att återuppföra tomtanläggningen i fråga. Det framstår enligt domstolen som rimligt och förenligt med syftet med bestämmelsen i 4 kap. 1 § expropriationslagen att ianspråktagande som minskar marknadsvärdet ersätts genom intrångsersättning, och ianspråktagande som föranleder ett behov av återuppförande (till full funktion) ersätts med de återstående kostnaderna för återuppförande.

Ska M.T. och A.T. få ersättning för häcken?

Mot bakgrund av de ställningstaganden som domstolen gjort ovan är frågan alltså om M.T. och A.T. har visat att häcken har sådan betydelse för fastigheten att det är rimligt att häcken ersätts genom återstående återanskaffningskostnad, dvs. i nu aktuellt fall, genom mellanskillnaden mellan återanskaffningskostnaden och den redan erhållna intrångsersättningen.

M.T. och A.T. har gjort gällande att häcken haft betydelse såsom insynsskydd, utsynsskydd, vindskydd, solskydd, bullerskydd, skydd mot vägdamm, en plats för insekts- och fågelliv samt haft ett estetiskt värde. M.T. och A.T. har i denna del åberopat fotografier, yttrande om buller från Umeå kommun och meddelande från mäklare. Domstolen konstaterar att yttrandet från Umeå kommun visserligen visar att fastigheten är utsatt för förhållandevis höga bullernivåer. Som Trafikverket har påpekat framgår det dock inte, annat än genom vad M.T. och A.T. har uppgett, om bullersituationen faktiskt har försämrats till följd av att häcken numera är borttagen. Även om det inte finns anledning att betvivla vad M.T. och A.T. har uppgett om att bullersituationen förvärrats, när bevisningen alltså inte upp till den nivå som krävs i tvistemål, dvs. det är inte styrkt att bullersituationen försämrats till följd av att häcken tagits bort. Detta gäller trots att ”Gröna lösningar för en bättre ljudmiljö” ger visst stöd för att en häck har en bullerdämpande effekt. Någon bevisning om att häcken utgjort vind- eller solskydd, skydd mot vägdamm har inte presenterats. Meddelandet från mäklaren kan inte tillerkännas något bevisvärde eftersom det inte framgår vem som skrivit det eller vilket underlag som legat till grund för de uttalanden som görs i meddelandet. Inte heller har frågan om insekts- och fågelliv utvecklats närmare. När det gäller häckens estetiska värde har det enligt domstolens uppfattning inte visats att någon skada uppkommit utöver vad tomtanläggningsmetoden tar hänsyn till, dvs. utöver vad som redan erlagts i form av intrångsersättning. Domstolen bedömer dock att det av fotografierna tydligt framgår att häcken har tjänat som insyns- och utsynsskydd i förhållande till den närliggande vägen och att häcken därmed har varit av stor betydelse för fastigheten. I det här avseendet bedömer domstolen också att tomtanläggningsmetoden – pga. av

fastighetens speciella läge invid väg 522 – inte ger ett tillfredställande resultat. Domstolen anser att M.T. och A.T. har visat att det är befogat att återuppföra häcken och att de därmed har rätt till ersättning för återanskaffningskostnaden såsom en övrig skada (dvs. att det föreligger adekvat kausalitet).

Domstolen anser inte att den av Trafikverket åberopade bevisningen förändrar den bedömningen. Trafikverket har genom värderingsutlåtandet och genom vad C.S.P. uppgett i förhör angående bl.a. hur respektive tomtanläggning klassificerats, visat att den s.k. tomtanläggningsmetoden är vedertagen och tillämpad i branschen och att värderingarna i nu aktuellt fall genomförts korrekt enligt nämnda metod. För det fall att domstolen ovan hade funnit att det inte fanns förutsättningar att ersätta den ianspråktaga häcken såsom en annan skada, hade alltså slutsatsen blivit att någon ytterligare ersättning inte skulle utgå. Det är dock inte fallet och domstolen anser att Trafikverket inte har motbevisat den omständigheten att häcken haft särskilt stor betydelse för fastigheten i fråga om insyn och utsyn med hänsyn till väg 522 och att det därmed är befogat att återuppföra den.

Domstolen anser vidare att M.T. och A.T., genom den åberopade offerten, har visat att kostnaderna för att återuppföra häcken, efter avdrag för redan erhållet belopp, uppgår till minst det yrkade beloppet. M.T. och A.T. har därför rätt till ersättning med 49 274 kr för övrig skada i form av förlust av häck.

Ska M.T. och A.T. få ersättning för björkarna? Gällande de två björkarna har M.T. och A.T. gjort gällande att det är trädens prydnads- och vedvärde som ska ersättas samt hänvisat till åberopad bevisning ”Ekonomisk värdering av återanskaffningskostnad för träd” och rättsfallet NJA 1898 s. 290. Domstolen anser visserligen att M.T. och A.T. genom de åberopade fotografierna styrkt att björkarna haft ett visst prydnadsvärde för fastigheten. Domstolen anser dock inte att det på ett tillräckligt

tydligt sätt framgått att björkarna haft så stor betydelse för fastigheten att de rimligen ska ersättas såsom en övrig skada på det sätt som M.T. och A.T. yrkat. Det framstår enligt domstolen som rimligt att björkarna ska ersättas som marknadsvärdesminskning. I och med det ställningstagandet saknas anledning att ifrågasätta den värdering som Trafikverket gjort och M.T. och A.T. har därmed inte rätt till ytterligare ersättning för björkarna.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser domstolen att 4 kap. 1 § expropriationslagen ger stöd för att uppkomna skador kan kategoriseras såsom annan skada i de fall där fastighetsägaren visar att det är befogat att återanskaffa den ianspråktaga egendomen, att denna kostnad överstiger marknadsvärdeminskningen för fastigheten och att full ersättning då ska utgå för återanskaffningskostnaden. I nu aktuellt fall anser domstolen att M.T. och A.T. har visat att det på grund av insyn och utsyn från fastigheten är befogat att återanskaffa den ianspråktaga häcken, varför M.T. och A.T. ska få ersättning med yrkat belopp (återanskaffningskostnad minus redan erhållen intrångsersättning) i denna del. Gällande björkarna har domstolen bedömt att M.T. och A.T. inte visat att dessa haft så stor betydelse för fastigheten att M.T. och A.T. inte blivit fullt ersatta genom den redan utbetalade intrångsersättningen.

Ränta

Trafikverket har vitsordat sättet att beräkna ränta och ränta ska därför utgå i enlighet med M.T. och A.T. yrkande.

Rättegångskostnad

Enligt 69 § väglagen gäller att i mål om ersättning enligt 55 § väglagen ska bestämmelserna i expropriationslagen om fördelning av rättegångskostnader gälla, om inte annat är särskilt föreskrivet. Av 7 kap. 1 § expropriationslagen följer att den som ianspråktagar mark ska svara för samtliga kostnader som uppkommit i ärendet

om expropriationsersättningens fördelning, om inte annat följer av 18 kap. 6 eller 8 §§ rättegångsbalken.

Eftersom Trafikverket har ianspråktagit mark och det inte är oskäligt, ska Trafikverket ersätta A.T. och M.T. för deras rättegångskostnad, dvs. 2 800 kr (ansökningsavgift).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-01)

Överklagande senast den 27 april 2022.

Emma Lévy

Daniel Janonius Löwgren

I domstolens avgörande har tingsfiskalen Emma Lévy, ordförande, och tekniska rådet Daniel Janonius Löwgren deltagit.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se